KRISE- OG SORGPLAN

STEINER SKOLEN I VEJLE

KRISE- OG SORGPLAN FOR STEINER SKOLEN I VEJLE

Skolen udgør en stor del af børns og unges liv. Skolens elever, lærere og forældre tager i forskellig grad del i hinandens glæder, og mange festligheder fejres og markeres igennem årene. Som det naturligste af alt fejres årligt børns og unges fødselsdag, en milpæl for livets begyndelse.

Sværere for os alle er det at finde veje til at bære med på hinandens største sorger, afslutningen på livet, en kollega, en forælder eller en person, som har stået en af os nær. Hverdagen i skolen rummer en righoldig kilde af sindbilleder gennem arbejdet med eventyr, legender, naturbetragtninger, biografier og litteratur i ord og billeder, og arbejdet med musik er omfattende. Vi henter livserfaring og livsmod herfra i hverdagen, og vi har en opgave og en mulighed i herfra også at kunne hente hjælp og kraft i mødet med ulykker, svær sygdom og dødsfald.

Her enkelt voksen person på skolen bør overveje sin personlige opgave i situationen.

Skolens krise- og sorgplan er udarbejdet med det formål, at skolen har et fælles grundlag at handle ud fra i situationer, hvor ulykker eller dødsfald rammer skolen.

Sorgudvalget marts 2011

Fra marts 2024 er der etableret aftale med nordisk krisekorps i tilfælde af behov for assistance.

I DENNE FOLDER ER BESKREVET FØLGENDE OMRÅDER:

Indhold

Når skolen mister en elev..... 4
Når en elev mister forældre eller søskende..... 8
Når skolen mister en ansat..... 10
Elever i krise som følge af skilsmisse,
alvorlig sygdom, vold m.m. 12
Ulykker i skoletiden..... 14
Litteraturliste:..... 15

Sorgplanen ligger tilgængeligt for samtlige medarbejdere på skolens intranet: VIGGO.

En gang årligt orienteres alle om planen og i den forbindelse foretages evt. revidering.

På forældremøderne gøres der opmærksom på, at vi finder det vigtigt og forventer, at forældrene orienterer skolen, når der sker noget alvorligt i barnets liv, således at barnet kan få den bedst mulige hjælp og støtte.

At støtte et barn i sorg kræver ikke, at du er et overmenneske, blot at du er et medmenneske.

NÅR SKOLEN MISTER EN ELEV

Den, der først får kendskab til dødsfaldet, kontakter klasselæreren og evt. ledelsen. Der dannes en støttegruppe, heriblandt klasselæreren (hvis denne har overskud), en repræsentant fra ledelsen og evt. flere. Gruppen kan hente hjælp hos alle i og omkring skolen, øvrige lærere og ansatte ved skolen samt forældre og store elever.

Støttegruppen kontakter kollegiet, SFO'en og øvrige relevante personer (f.eks. psykolog og sundhedsplejerske).

Repræsentanter fra støttegruppen samles med klassens lærere og vurderer omfanget af støtte m.v. Hvis der er behov for krisehjælp til medarbejdere, kontaktes relevante professionelle (krisepsykologer).

Gruppen tager stilling til:

- Kontakt til hjemmet og forhører sig om evt. ønsker ift. skolen
- Der dannes et overblik over hændelsesforløbet
- Mundtlige/skriftlige/telefoniske orienteringer til elever, klasser, klassens forældrerepræsentanter, øvrige forældre, børnehave, bestyrelse, kontoret og evt. andre. Vær opmærksom på, at der kan være reaktioner pga. tætte relationer til kammerater/søskende i andre klasser
- Bestilling af buket til hjemmet, og et lille brev
- Besøg i hjemmet af klasselærer og en fra støttegruppen
- Mindestund for hele skolen (Ord, musik, lys, blomster). Evt. deltager den berørte familie
- Begravelse/bistættelse (deltagelse, krans/blomster). Information til klassens forældre ang. De andre elevers deltagelse
- Flagning. Skolen flager på halv stang på selve dagen. Der flages på begravelsesdagen

- Hurtig saglig information på skolens hjemmeside. (Efter aftale med hjemmet)
- Herefter: Opfølgende støttearbejde i klasen (NB: Nære klassekammerater, obs. Skilsmissebørn m.m.) Vær opmærksom på krisefaser – evt. samarbejde med skolepsykologen. Vær obs på 3. mdrs. Krise)
- Evt. breve, tegninger, digte viderebringes til barnets familie
- (Ved ulykke på skolen: støtte til evt. vidner. Se under ulykke på skolen)
- Den videre kontakt til elevens hjem
- Fortælle om forløbet i klassen

Klassen:

- Nøje planlægning af den første skoledag efter dødsfaldet
- Klasselæreren og en af klassens øvrige lærere er i lokalet, når de første elever møder, og bliver sammen med klassen resten af skoledagen inkl. Frikvarterer
- Man taler meget grundigt om, hvad der er sket. (Rygter manes i jorden)
- Man taler med eleverne om den elev, der er død. Eleverne skal have lov til at fortælle alt, både positive og negative oplevelser. I fællesskab tales om, hvordan man vil mindes eleven i klassen. Eventuelt markeres elevens plads med lys, blomster, billeder, digte m.m. Det kan være en god idé at lade eleverne sende en hilsen til forældrene. Det kan være breve, digte, små tegninger og små historier og blomster fra klassen.
- Der skal være mulighed for at lave aktiviteter, der ikke har med død at gøre. (F.eks. en tur i skoven)

Når børn mister eller er udsat for alvorlige hændelser, påhviler det den voksne, der har daglig omgang med barnet, at tage hånd om situationen. Når skoledagen er slut, sikres det, at der ikke er elever, der skal hjem til et tomt hus. Det sikres (klasselærer/SFO), at alle hjem er orienteret om dødsfaldet. Eleverne kan evt. gå i SFO'en/klubben indtil forældrene kommer hjem. De store kan opfordres til at sidde samlet et sted på skolen sammen med en lærer eller SFO-medarbejder, de kender godt, indtil de kan tage hjem til forældrene.

- En præst kan kontaktes og komme i klassen for at fortælle om begravelsen
- Det er meget vigtigt med OPFØLGNING gennem samtaler, herunder det at mindes og evt. brug af sorgmateriale
- Besøg på gravstedet kan overvejes

Kontakt til professionelle:

Lærerteamet og støttegruppen vurderer, i hvilket omfang professionelle skal inddrages

Kontakt til klassens forældre:

- Forældrene informeres grundigt om dødsfaldet. Information gives skriftligt. Den kan indeholde en invitation til et forældremøde
- Teamet og støttegruppen planlægger et forældrebesøg så hurtigt som muligt. I dette forældremøde deltager skolens psykolog

Afholdelse af mindestund for hele skolen:

- Det overvejes, hvordan en mindestund skal afholdes
- Ledelsen giver eleverne besked om dødsfaldet. Meddelelsen gives så detaljeret som muligt. Evt. søskende skal nævnes
- Afholdelse af 1 minuts stilhed, hvorefter der synges en sang
- Lærerne og eleverne går til deres klasser, og kan her afklare evt. spørgsmål
- Opmærksomhed omkring fraværende klasser, børn og medarbejdere

Hvis dødsfald sker i en ferie:

Den medarbejder, der først får kendskab til dødsfaldet kontakter ledelsen, klasselæreren, en anden af klassens lærere eller en ansat i SFO'en. Der skal sørges for:

- Kontakt til hjemmet
- Blomster til begravelsen og evt. deltagelse i begravelsen
- Skriftlig information til klassens elever og forældre, SFO og klassens øvrige lærere
- En evt. mindestund arrangeres den første dag efter ferien
- Det tidligere skitserede forløb i klassen foregår også fra den første dag efter ferien. Når barnet tumler med store følelser og svære tanker, kan det ofte påvirke evnen til at lære noget

NÅR EN ELEV MISTER FORÆLDRE ELLER SØSKENDE

Den person, der først får meddelelsen, må sikre at klasselærer, ledelse samt kontaktperson i SFO får besked. Der oprettes en støttegruppe efter behov bestående af ledelsen, klaselæreren og evt. anden person.

Ledelsen sikrer, at medarbejdere og andre relevante klasser informeres om dødsfaldet, afhængigt af situationen.

Ledelsen overvejer dagens vikardækning i forhold til berørte klasser.

Kontakt til hjemmet:

Klasselærer/ledelse/SFO kontakter elevens hjem.

- Få konkrete facts om, hvad der er sket (Rygter manes i jorden)
- Hvilke oplysninger må/må ikke videregives til skolen/eleverne?
- Hvad kan klasselæreren/skolen/SFO'en hjælpe med?
- Skriftlig information til klassens forældre
- Det aftales, hvordan klassen informeres, samt hvad der må/skal siges og gøres
- Der sendes en buket til hjemmet, gerne ledsaget af en personlig hilsen

Klassen:

- Hvis der er behov for det, laves dagen til en klasselærerdag/tolærerdag
- Kan klasselæreren ikke være tilstede, skal der være en anden person, der er nært tilknyttet klasen. Klassen kan lave tegninger/breve som sendes til eleven
- Det er vigtigt at være opmærksom på klassens reaktion
- Det overvejes, hvordan eleven skal vende tilbage til klassen
- Der tales med klassekammeraterne om, hvordan de kan forholde sig, når den berørte elev kommer tilbage og om betydningen af åbenhed omkring elevens tab, også fremover.
- Det overvejes, hvordan man vil forholde sig til begravelsen i klassen

Opfølgning:

- Klasselæreren kan have enesamtaler med eleven: Vær en god lytter
- Det er vigtigt, at eleven har en voksen på skolen at tale med om sin sorg

Klasselæreren aftaler med eleven og familie, hvad klassen/skolen kan gøre for at hjælpe eleven igennem sorgen.

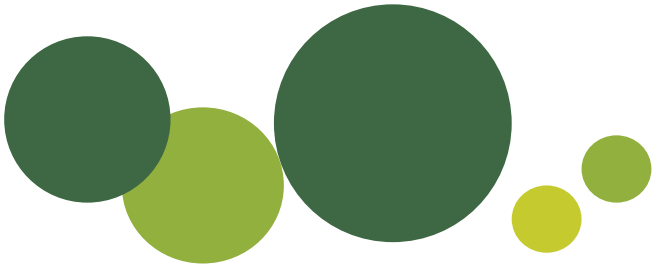

NÅR SKOLEN MISTER EN ANSAT

Den, der først får kendskab til dødsfaldet, kontakter ledelsen. Lederen koordinerer, hvad der skal iværksættes.

Ledelsens ansvarsområder:

- Skolen flager på halv stang på selve dagen
- Der flages på begravelsesdagen
- Ledelsen tager kontakt til den afdødes familie
- Familien får at vide, hvad skolen foretager sig i anledning af dødsfaldet
- Familien gives mulighed for at komme frem med, hvad de forventer af skolen i denne situation
- Samme dag sendes en hilsen fra skolen
- Brev hjemsendes til alle skolens elever

Information til de ansatte

- Ledelsen får samlet de ansatte ved skolen til et kort møde
- Fraværende lærere og pædagoger kontaktes
- Ledelsen skaber rammen om samværet
- Ledelsen informerer om, hvordan skolen vil forholde sig mht. denne dag, herunder hvilke informationer, der skal gives til eleverne
- Skolens ansatte har en stund, hvor de mindes den afdøde. En samling i gården overvejes
- Alle informationer skal være klare og præcise for at undgå misforståelser
- Kollegaer, som ønsker at deltage i begravelsen, gives fri
- Der sendes en blomst fra skolen

Berørte klasser

- I berørte klasser skal der to lærere i klassen for at give beskeden. Der vurderes om der er elever, der ikke bør sendes hjem uden forudgående kontakt til hjemmet
- De to lærere er i klassen, når de første elever møder, og bliver sammen med klassen resten af dagen inkl. Frikvarterer.
- Man taler med eleverne om den lærer, der er død. Eleverne skal have lov til at fortælle alt, både positive og negative oplevelser. I fællesskab tales om, hvordan man vil mindes læreren i klassen. Evt. markeres lærerens plads med lys, blomster, billeder, digte m.m.
- Der skal være mulighed for at lave en aktivitet, der ikke har med død at gøre. (F.eks. en tur i skoven)

Åbenhed omkring det skete er, uanset hvor trist det end måtte være, er den bedste støtte.

ELEVER I KRISE SOM FØLGE AF SKILSMISSE, ALVORLIG SYGDOM, VOLD M.M.

Forældre informerer klasselæreren.

På forældremøder og i forældrefolder orienteres om, at det er vigtigt at informere skolen ved skilsmisse m.m.

Klasselæreren skal informere teamet og nærmeste leder. I fællesskab besluttes, hvem de videre bør informere. SFO/Klub, sundhedsplejerske, psykolog, lærere, familieafdelingen.

Der vælges en kontaktperson, som eleven kender godt og har tillid til. Det vil oftest være klasselæreren, men det er legalt at give opgaven videre til en anden lærer i teamet.

Kontaktpersonens/klasselæreren ansvarsområder:

Familien kontaktes og inviteres til et møde på skolen, hvor kontaktperson og anden person deltager.

I tilfælde af skilsmisse er det vigtigt at huske kontakt til begge forældre.

Følgende drøftes:

- Hvordan skal samarbejdet være?
- Hvem skal informeres? Klassen, teamet, SFO, sunhedsplejerske, psykolog, familieafdeling
- Hvad forventer forældrene af skolen?
- Hvilken hjælp kan vi tilbyde?
- Hvad gør vi? Der lægges i fællesskab en plan for videre forløb

Kontaktpersonen har en personlig samtale med eleven i rolige omgivelser, hvor barnet orienteres om samtalen med forældrene og det videre forløb.

Det aftales om eleven skal være til stede ved eventuel information af klassen. I forbindelse med denne information kan øvrige børn stille spørgsmål, men dog kun efter aftale med barnet.

De nærmeste kammerater opfordres til at støtte eleven.

Opfølgning

Kontaktpersonen sørger for opfølgning igennem samtale med barnet og hjemmet.

I den efterfølgende periode er det vigtigt, at alle omkring eleven er opmærksomme på, hvordan barnet har det.

Vær lydhør og giv barnet plads til at komme frem med sine følelser og tanker.

ULYKKER I SKOLETIDEN

- På ulykkesstedet gælder det om at holde børnene på afstand
- Via mobiltelefon tilkaldes hjælp fra skolen til at få eleverne tilbage på skolen
- En lærer/pædagog tager med den forulykkede/tilskadekomne
- Den anden bliver hos klassen og følger børnene tilbage til skolen
- Eleverne holdes på skolen. Klassens lærere, leder samt evt. psykolog bliver hos klassen. Kontoret kontakter og orienterer forældrene. Der sørges for, at alle elever bliver hentet på skolen

Næste dag samles lærerne til en kort orientering. Lærere, som er kendte i klasserne, går dertil og orienterer om hændelsesforløbet. Alt efter omfanget af ulykken følges planen som tidligere skitseret.

Telefonliste

Præst Karsten Pedersen	29 47 20 39
Vejle Politi	114 eller 76 28 14 48
TCBU's hovednummer	
- herfra henvises til psykolog	76 81 54 00
Nordisk Krisekorps	60 11 11 44

LITTERATURLISTE:

Anneberg, Inger:
Håbets labyrint – Når et barn får en livstruende sygdom

Dyregrov, Atle: Sorg og omsorg i skolen

Dyregrov, Atle: At tage afsked
– Ritualer der hjælper barnet gennem sorgen

Edvardson, Gudrun: Børn i sorg, børn i krise

Fredsted, Malene: Kan man dø - når man er ung?

Jacobsen, Anne: Kan man dø om natten?
Når børn rammes af alvorlig sygdom

Jacobsen, Anne: Børn og sorg.
Om børns reaktioner på tab og død

Møller, Erik: Sommer med Anemone

Olsen, Peter: Min mor døde. Min far døde.
25 danskere fortæller om at miste en far eller en mor

Ottesen, Doris: Børn og sorg – om forældretab i barndommen

Rem, Lene: Jeg hader dig far!....fordi du ikke er her

Schwartz Hansen, Anni: Jeg savner dig. Om sorgarbejde blandt unge, der har mistet en far eller en mor

Wenneberg, Signe: Kære far og mor.
Skilsmissegenerationens voksne børn fortæller

Bechsgaard, Ilona: Højtider og mærkedage med børn i sorg